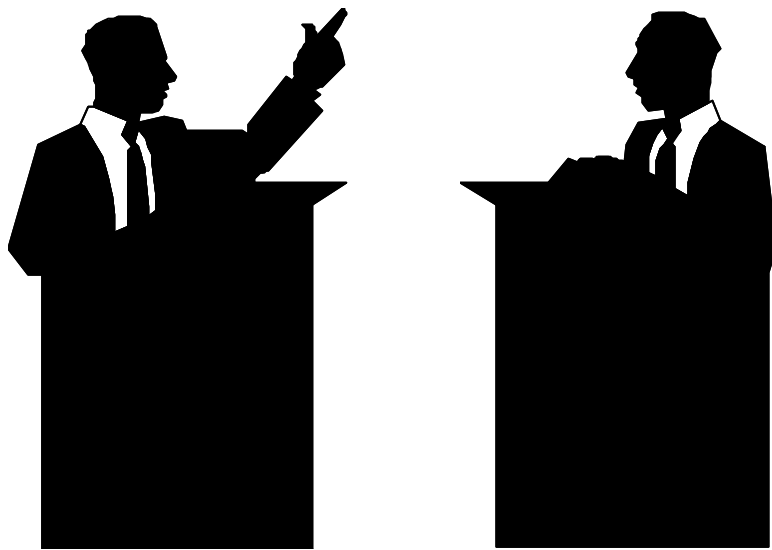

Version 2.6, maj -03

Att genomföra en opposition

Sammanställd av

Maria Björklund och Ulf Paulsson

BAKGRUND TILL DENNA SKRIFT

Denna skrift har tillkommit som inspiration och stöd för studenter i samband med muntliga och skriftliga oppositioner på skriftliga rapporter, PM, examensarbeten och liknande inom postgymnasiala utbildningar (här kallad "akademin"). Men mycket av det som sägs är lika relevant utanför akademien. Det som sägs nedan gäller oberoende av nivå och omfattning, men naturligtvis måste kravnivån anpassas efter omständigheterna, dvs på ett 20 poängs examensarbete ställs mycket högre krav än på en 2 poängs rapport på en grundkurs.

Opposition innebär en granskning av det framlagda arbetet i syfte att fastställa värdet av detta samt att lära sig av erfarenheterna så att man i framtiden kan genomföra och presentera studier på ett bättre sätt.

Ordet "opposition" är lite missvisande. Det är inte fråga om att opponera sig utan att granska det framlagda arbetet och ta fram **både starka och svaga sidor** samt att föra en dialog med författarna om detta.

OPPOSITIONSANDA

En opposition bör präglas av en **konstruktiv grundattityd**, som bl.a. visar sig i att granskningen är sakligt inriktad och inte personlig, att man visar respekt för varandra, samt att man har en lärande inställning, dvs att alla som ingår i seminariet gemensamt skall lära sig av fel och framsteg. Vid själva seminarietillfället bör den konstruktiva grundattityden visa sig i form av ett engagerat men lugnt framförande av synpunkterna. Om stämningen blir hetsig leder det bara till låsta positioner och minskad inläring.

Det är också viktigt med **konstruktivt tänkande** och agerande. Det innebär bl.a. att ifrågasätta gjorda val och dragna slutsatser (kritiskt tänkande), att finna nya infallsvinklar på det behandlade problemet (kreativt tänkande) samt att se styrkan och möjligheterna i det framlagda arbetet (positivt tänkande). Konstruktivt tänkande kan således sägas bestå av de tre delarna **kritiskt**, **kreativt** och **positivt** tänkande.

INNEHÅLLET I EN OPPOSITION

Tiden för själva oppositionen är ofta knapp och det gäller att utnyttja den väl. Det är därför viktigt att opponenter kan genomföra en nyanserad granskning där stora, väsentliga frågor ges stort tidsutrymme och småsaker bara nämns i förbigående. Börja gärna med övergripande synpunkter, t ex avseende struktur och måluppfyllelse, för att efterhand gå mer in i detalj. Ta inte upp eventuella stavfel, utelämnade kommatecken eller andra formfel om de inte är grova, genomgående fel. Eventuellt kan sådana brister tas upp efteråt med författarna. Stavfel är bara intressanta om de leder till fel eller är så många att de blir störande för läsningen. Finns det inga brister på ett visst område konstaterar man bara det och går vidare till nästa område. Som opponenter gäller det alltså att koncentrera sig på väsentligheter och inte peta i detaljer samt att vara klar och tydlig.

I "Att skriva en rapport" angavs i avsnittet 5.1 elva olika bedömningskriterier för en rapport. Dessa är också tillämpliga vid en opposition. Några ytterligare förslag är:

Att poängtera:

- intressanta resultat och resonemang
- de delar som är bra genomförda
- om ämnet behärskas av författarna
- rapportens respektive presentationens utformning och genomförande

Att fråga sig:

- håller tänkesätt och resonemang?
- hur har författarna kommit fram till olika resultat?
- är resultat/slutsatser tydligt motiverade/underbyggda?
- framgår det klart var uppgifterna kommer ifrån?
- finns det någonting annat som är oklart eller dåligt beskrivet?

Oppositionen kan lämpligen läggas upp i två omgångar plus ett slutomdöme. I första omgången tar opponenterna upp de stora frågorna, i andra omgången de små frågorna. Skulle tidsbrist uppstå hoppar man bara över den andra omgången helt eller delvis och har ändå fått med allt det väsentliga. Om man däremot blandar stort och smått och arbetar sig framåt kapitel för kapitel, är risken att man, t.ex. på grund av en intressant diskussion som engagerar hela seminariet, hamnar i tidsbrist och måste rusa igenom de sista kapitlen.

Författarna kan bidra till ökad **tidseffektivitet** genom att skriva en klar och tydlig uppsats i vilken man anger källor korrekt och detaljerat, samt genom att verkligen försöka lyssna på och besvara de frågor som dyker upp på slutseminariet.

OPPOSITIONENS FÖRBEREDANDE OCH GENOMFÖRANDE

Samma frågor som man själv som författare bör ställa innan man mångfaldigar sitt slutmanus bör ställas under förberedelsen av oppositionen. Ni ställer er således frågorna:

- Problemets relevans och betydelse. Framgår det klart vad som är problemet? Motiveras problemet? Varför studeras det?
- Stämmer titel, syfte, metod, teori, empiri och resultat överens?
- Informerar titeln om rapportens verkliga innehåll?
- Har problemet anknytning till tidigare kunskap?
- Finns det en koppling mellan problemet och metoden? "Täcker" metoden hela problemställningen?
- Hur har felkällor undvikits? Är utvalda personer relevanta? Är dessa väl definierade?
- Har författarna motiverat alla de viktiga val som de gjort?
- Har författarna tydliggjort sitt resultat? Är det relaterat till problemet? Är tolkningarna rimliga?
- Har författarna verkligen försökt att relatera och generalisera sina resultat så långt det går?
- Har vi kommit på någon alternativ uppläggning av hela eller delar av uppsatsen som vi tycker verkar intressant? Att visa på alternativa uppläggningar av arbetet och alternativa tolkningar av dess resultat är inte så lätt, men om det lyckas är det ett elegant sätt att granska ett arbete på.

Tänk på att vid oppositionens genomförande lägga upp den som en vanlig presentation – inget läsande innantill utan kontakt med åhörarna/deltagarna etc. Inled gärna oppositionen med att visa upp strukturen för oppositionen (vilka bitar tas upp och i vilken ordning) på tavlan eller på en OH.

NÄR DET FINNS EN UPPDRAGSGIVARE

Vid opposition på en rapport där det finns en uppdragsgivare, såsom ett företag, kan det finnas anledning att speciellt

granska de vanligtvis svaga sidorna:

- problematiseringen
- motiveringarna till olika val
- om det valda ämnet/syftet är av allmänt och teoretiskt intresse
- teorigenomgång
- förmågan till självständighet samt resultatens förankring

lyfta fram de vanligtvis starka sidorna:

- ämnets aktualitet och relevans
- empirin
- resultatens verklighetsförankring.

FLER TIPS FÖR DIG SOM VILL VETA MER

En fördjupning kan du hitta i:

Björklund, M. & Paulsson, U. (2003) *Seminarieboken – att skriva, presentera och opponera*. Studentlitteratur. Lund. Kapitel 7.

Andra källor:

Backman, J. (1998) *Rapporter och uppsatser*. Studentlitteratur. Lund. Kapitel 14

Paulsson, U. (1999) *Uppsatser och rapporter – med eller utan uppdragsgivare*. Studentlitteratur. Lund. Kapitel 7.